

AUTEURS: PIEN SCHOOL & MARJO VAN HOORN

HET KUNST VAKLOKAAL

02

IN DEZE VIJFDELIGE SERIE NEMEN WE DE LEZER MEE NAAR VERSCHILLENDE KUNSTVAKLOKALEN, MUZIEK, BEELDEND THEATER, DANS EN FILM, IN SCHOLEN VOOR VOORTGEZET ONDERWIJS. HOE ZO'N LOKAAL ERUIT ZIET HEEFT EFFECT OP DE SFEER, DE CONCENTRATIE EN MANIER VAN WERKEN. WELKE IDEEËN EN VERLANGENS HEEFT EEN KUNSTVAKDOCENT OVER DE INRICHTING VAN ZIJN LOKAAL? EN ZIJN DEZE VERWEZENLIJKT OF NIET?

Filmpje over de smederij

NOVALIS COLLEGE EINDHOVEN

Al van ver zie je dat het **Eindhovense Novalis College** (vmbo-t, havo en vwo) met bijzondere aandacht is vormgegeven. De organische en eclectische architectuur van het gebouw vormt een sterk contrast met de vierkante, kantoorachtige scholen eromheen. De waardering voor natuurlijke materialen en ambachten is in de hele school zichtbaar, eenmaal binnen word je onthaald door warme kleuren en houten elementen. In de vitrines van het metaalbewerkingslokaal liggen koperbeslagen bakjes en gesmede messen, in het textiellokaal wachten handgeweven doeken en -gevlachten manden op

leerlingen die ze gaan afmaken. De leerling die in het Nov@lab een nieuwe 3D-printer in elkaar zet valt wat uit de toon tussen de pre-industriële ambachten, maar de school gaat nieuwe ambachten niet uit de weg.

Docent textiele werkvormen Truus Weesjes laat me alle verschillende kunstlokale zien. Voor vrijwel alle aangeboden ambachten (metaal, hout, textiel en creatieve technologie) is er een apart lokaal. 'We vinden het belangrijk dat leerlingen kennismaken met de materialen zoals ze zijn, bijvoorbeeld echt hout in plaats van mdf en liefst geen plastic. Elk materiaal heeft

zijn eigen kwaliteit en zijn eigen weerstand. Het oefent leerlingen om grenzen op te zoeken van het materiaal, maar ook bij zichzelf.' Tijdens de beeldende lessen wordt een groep opgedeeld in twee of drie kleinere groepjes. De lokalen zijn dan ook relatief kleine ruimtes, waar leerlingen ambachtelijke vaardigheden zoals houtbewerking en keramiek leren. Het meest bijzondere lokaal is de kleine smidse op het buitenterrein van de school. Rond het vuur in het midden van de ruimte is plaats voor acht leerlingen. In de buitenring rond de leerlingen staan acht aambeelden. 'Smeden nodigt leerlingen uit om door grenzen

Novalis College Eindhoven
Smeden bij het Novalis College
(Still YouTube)

heen te gaan. Ze werken met materiaal waarvan ze soms denken dat het vrijwel onvormbaar is. Door doorzetten, eigen grenzen verleggen en gewoon doen leren zij in het ijzer hun vorm aan te brengen. Ze leren daardoor ook om te gaan met weerstand die ze tegenkomen in hun eigen leven. Het proces van bewerken, leerlingen laten inzien dat je je eigen vorm aan iets kunt geven, is voor ons belangrijk.'

Eric van Dijk onderhoudt de smidse. Hij is als vrijwilliger - als smid - aan de school verbonden. Sinds een paar jaar is ook een docent beeldend opgeleid tot smid, zodat die positie minder kwetsbaar is. De zorg voor de omgeving en elkaar die zo kenmerkend is voor de school komt volgens Van Dijk ook in het smeden tot uiting. 'Leerlingen leren veilig met elkaar om te gaan, ze delen samen een vuur en werken met gloeiend ijzer. Bij smeden is voor iedereen de start gelijk; niemand heeft nog gesmeed. En iedereen gaat de uitdaging aan om met hulp van de elementen het ijzer te bewerken.'

'Er zijn grenzen! Goh, wel ironisch dat juist jij dat zegt', gromt Bram, woedende ogen

Rietveld Lyceum Doetinchem Foto Wicher Hupkes

boven zijn mondkapje. 'Ja, die moet ook ik weleens stellen', zegt Wicher Hupkes, docent beeldend op het **Rietveld Lyceum in Doetinchem** opgewekt.

'In onze lokalen - we hebben er drie - heerst een kunstsfeer, bijna alsof het ateliers zijn. Ik denk niet dat je veel van zulke lokalen vindt.' Het gaat de sectie beeldend om authentieke kunsteducatie, met een realistische leeromgeving waarin zowel de kunstwereld als de beeldcultuur van leerlingen vertegenwoordigd is (*Vakwerkplan*, 2020). 'Werk blijft ook staan, eigenlijk werken leerlingen in continue expositie,' zegt collega Jaap Hentenaar. 'Je voelt als leerling dus dat er een verleden is en kunt werk van vijftien jaar geleden tegenkomen, achter op een kast of in een hoek.'

Hupkes: 'Wat zo cool is aan die leeromgeving, is dat leerlingen aankomen zetten met dingen die je niet verwacht. Dat heeft alles met deze ruimtes te maken. Dat een lief meisje uit mavo 4 een wc-pot meebrengt als materiaal voor de opdracht *gebruiksvoorwerpen die onbruikbaar moeten worden* (ze maakte er een bidhoekje van) komt omdat er zoveel

Foto Piet Hagenaars

RIETVELD LYCEUM DOETINCHEM

gekkigheid, viezigheid en rommel is, er zo'n chaos heerst. Dat inspireert. De didactiek van de lelijkheid, noemen we dat. Het is wat ons kenmerkt, en de didactiek van de lelijkheid is ook iets wat bij de hedendaagse kunst past. Daarin worden alle disciplines gebruikt, alles kan en alles mag. Dat kan in onze lokalen ook, dat staan we allemaal toe, als deel van een creatief proces.'

'Ooit schilderde een jongen Poetin op die muur naast de

deur. Die is na al die jaren langzamerhand veranderd in een travestiet. Er is steeds wel iemand met de drang om er wat aan te doen. Als leerlingen vragen of ze in het andere lokaal mogen werken, ook als ik er niet bij ben, kunnen ze die vrijheid misbruiken door er van alles in uit te spoken. Daar nodigen onze lokalen toe uit; je kunt er flink tekeer gaan. In het andere lokaal zitten er voetstappen op het plafond, ze hebben dus hun schoenen uitgedaan en in de verf gedoopt. Je kunt ervan balen, en dat doe ik ook wel, maar er gebeuren dan ook wel erg leuke dingen. Ze maken statements en daar hoort wat 'ordinair' gedrag bij.' ●